

**Valtioneuvoston asetus kalastusasetuksen 17 ja 19 §:n muuttamisesta (806/2013) –
asetuksen toimeenpanosta ja kalastuslain 37 §:n mukaisista poikkeusluvista**

Valtioneuvoston asetuksen (806/2013) mukaiset luonnonvesistä pyydettyjen kalojen uudet alamitat ovat 1.1.2014 lähtien meritaimenella ja järvilohella 60 senttimetriä. Järvitaimenen uusi alamitta leveysasteen 67°00'N eteläpuolisissa vesissä on 60 senttimetriä ja pohjoispuolisissa vesissä 50 senttimetriä. Harjuksen alamitta nousee leveysasteen 67°00'N eteläpuolisissa vesissä 35 senttimetriin, pohjoispuolisissa vesissä alamitta säilyy ennallaan 30 senttimetrissä. Vuoksen vesistöalueen nieriä eli saimaannieriä rauhoitetaan täydellisesti, eli sen pyynti ja saaliiksi ottaminen on kokonaan kiellettyä.

Kalataloushallinnon toimintaa ohjaavien strategioiden ja lainsäädäntöhankkeiden tavoitteissa on viime vuosina korostunut kalavarojen käytön ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden turvaaminen. Erityisesti ekologisen kestävyuden nykyistä parempi turvaaminen edellyttää mm. vaelluskalakantojen tilan yleistä parantamista sekä kalakantojen luonnonlisääntymisen edistämistä. Tämä mahdollistuu nykytilanteessa mm. tarkoituksenmukaisten kalastusrajoitusten sekä muiden kalastuksen järjestämiseen ja kalakantojen hoitoon liittyvien toimenpiteiden toteuttamisella.

Kalastuslain 37 §:n 1 momentin nojalla *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on erityisestä syystä oikeus tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten määrääjäksi tai toistaiseksi antaa asettamallaan ehdoilla lupa kalastuslaissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa rauhoitetun kalan pyydystämiseen sen rauhoitusaikana taikka säädettyä mittaa pienemmän kalan pyydystämiseen*. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen antamille poikkeusluville voi olla tarvetta esimerkiksi sellaisilla vesialueilla tai vesistön osissa, joissa rauhoitettua tai vähimmäismitalla säänneltyä kalalajia on istutettu yksinomaan pyyntitarkoituksessa ja on ilmeistä, ettei kalakannalla ole luontaisen lisääntymisen edellytyksiä. Poikkeusluville voi olla tarvetta myös leveysasteen 67°00'N jakamissa vesistöissä järvitaimenen ja harjuksen alamittasääntelyn yhtenäistämiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeutta antaa edellä mainittu poikkeuslupa tulee käyttää harkiten. Lainsäädännöstä poikkeamisen tulee aina olla oikeasti poikkeuksellista ja poikkeuspykälää pitäisi tulkita suppeasti. Kyseessä olevat poikkeusluvut koskevat rajoitettuja alueita ja ne annetaan yksittäisten hakemusten perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriö suosittelee kalastuslain 37 §:n nojalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta haettavien poikkeuslupien myöntämisen perusteiden osalta seuraavaa lähestymistapaa:

1. Erityiset syyt

Kalojen yleistä kalastonhoidollista istuttamista ei voida pitää kalastuslain 37 §:n tarkoittamana *erityisenä syynä*. Istuttamalla ylläpidettävään tai tuettuun kalakantaan tulisi liittyä jokin muu erityinen syy, jolla istukkaiden kalastamista säädettyä mittaa pienempänä taikka istutetun, rauhoitetun kalan kalastamista voidaan perustella. Näitä voisivat olla mm.

- istutusten ja luvanmyynnin kaupallinen tarkoitus
- velvoitehoito silloin kun kalakanta on täysin kompensatioistutusten varassa
- lajin tai kannan hidaskasvuisuus (istukkaat eivät saavuta säädöksen mukaista mittaa)
- yhtenäisten kalastusjärjestelyjen aikaansaaminen leveysasteen 67°00'N vaihtumisvesistöissä

2. Poikkeusluvan biologiset ja kalataloudelliset edellytykset

Vähimmäismitta- ja rauhoitussäännösten tarkoituksena on ennen kaikkea turvata *luonnonvaraisina* esiintyvien kala- ja rapulajien säilyminen. Jos kalastusasetuksen nojalla rauhoitettua tai alamittasäänneltyä kalalajia istutetaan kalastettavaksi vesistöön tai vesistön osaan jossa esiintyy myös kyseisen lajin luonnonkantaa, tulee poikkeusluvan myöntämisen biologisia ja kalataloudellisia edellytyksiä harkita tarkkaan.

Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa tulee ensisijaisesti kiinnittää huomiota kyseisen kalalajin tai kannan tilaan kyseisellä vesialueella. Jos vesistössä, jolle poikkeuslupaa haetaan, esiintyy kalalajin luonnonkantaa, tulisi hakijan pystyä perustellusti osoittamaan, ettei lajin istutus- ja kalastustoiminta vaaranna luonnonkantaa ja sen elvyttämistavoitetta kyseisessä vesistössä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee omalta osaltaan parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella arvioida, voidaanko poikkeuslupa antaa mahdollista luonnonkantaa ja sen elvyttämistavoitetta vaarantamatta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa poikkeuslupaan ehtoja. Esimerkiksi säädettyä mittaa pienempänä pyydettyäsi tarkoitettujen istutuskalojen osalta voitaisiin luvassa edellyttää näiden rasvaevämerkintää. Vastaavasti poikkeuslupa ei koskisi eväleikkaamattomia kaloja. Istutettuja kaloja koskevan poikkeusluvan myöntäminen määrääjäksi voi olla perusteltua mm. kalastuksessa käytettävän välimittasääntelyn mahdollistamiseksi (esim. 50-60 senttimetrin eväleikatun järvitaimenen pyynti sallittu).

Asetuksen alkuperäisen tarkoituksen toteuttamiseksi ja luonnonkalojen kalastuskuolevuuden minimoimiseksi voi olla tarpeen rajata poikkeusluvan mukaista kalastusta esimerkiksi valikoivan pyynnin mahdollistaviin kalastustapoihin, jolloin luonnonkalat voitaisiin vapauttaa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi antaa kalastuslain 37 §:ssä tarkoitetut poikkeusluvut määräaikaisina.

3. Luvan hakija ja lupa-alue

Kalastuslaki ei määrittele tarkemmin luvanhakijaa. Käytännössä luvanhakijoina toimivat useimmiten yksityiset vesialueen omistajat (ml. Metsähallitus), osakaskunnat tai kalastusalueet.

Erityiskalastuskohteissa (mm. koskikalastus- ja istuta-ja-ongi -kohteet), joissa sekä kalaston hoito että kalastuksen järjestäminen ovat kaupallista toimintaa, poikkeuslupa voitaisiin myöntää hakemuksesta kyseisen vesialueen kalastusoikeuden haltijalle, mikäli kohdassa 2 kuvatut edellytykset täyttyvät.

Laajempaa vesistöä tai vesistön osaa koskevassa lupaharkinnassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi ottaa huomioon, että poikkeuslupan perusteet ovat asianmukaiset ja riittävät kohdissa 1 ja 2 kuvattujen seikkojen osalta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi ohjata mahdollisten poikkeuslupa-alueiden muodostamista siten, että poikkeuslupaan sisältyvät kalastusta koskevat säännöt ja määräykset olisivat voimassa kalataloudellisesti ja -biologisesti tarkoituksenmukaisella, yhtenäisellä vesialueella tai vesistön osalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee lupaharkinnassaan noudattaa hallintolain mukaista asianomaisen kuulemistä ennen asian ratkaisemista.

Kalastuslain (286/1982) 37 §:ssä säädettyä toimivaltaa koskeva lainsäädännöllinen sisältö ja keskeiset muutokset

Kalastuslain uudistuksessa (286/1982) pykälä 37 oli muotoa:

37 §

Maa- ja metsätalousministeriöllä on erityisistä syistä oikeus tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten määrääjäksi tai toistaiseksi antaa asettamallaan ehdoilla lupa tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa taikka kalastuspiiriin tai kalastusalueen valtuuskunnan päätöksellä:

- 1) kielletyn pyydyksen tai kalastustavan käyttämiseen;
- 2) rauhoitetun kalan tai ravun pyydystämiseen sen rauhoitusaikana; taikka
- 3) säädettyä tai määrättyä mittaa pienemmän kalan tai ravun pyydystämiseen.

Milloin tietyllä vesialueella vallitsevat erityiset olosuhteet tai tärkeät kalakannan hoitoon liittyvät näkökohdat sitä edellyttävät, *kalastuspiiri* voi määrääjäksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen sanotulla alueella.

Lain perusteluissa (HE 214/1980 vp) todetaan seuraavasti: "37 §. Voimassa olevan kalastuslain 51 §:n mukaisesti ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriöllä olisi myös vast'edes erityisistä syistä oikeus antaa *erikoismääräyksiä, -lupia ja kieltoja*. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi erityisistä syistä oikeus tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten

määräjäksi tai toistaiseksi antaa lupa ehdotettavassa laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa kielletyn pyydyksen tai kalastustavan käyttämiseen, rauhoitetun kalan tai ravun pyydystämiseen sen rauhoitusaikana taikka määrättyä mittaa pienemmän kalan tai ravun pyydystämiseen. Ministeriön poikkeuslupien antamisvalta on paikallaan ulottaa myös kalastuspiirin ja kalastusalueen valtuuskunnan tekemiin kiello- ja rajoituspäätöksiin.”

Lalla **1355/1993** pykälä muutettiin muotoon:

37 §

Maaseutuelinkeinopiirillä on erityisestä syystä oikeus tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten määräjäksi tai toistaiseksi antaa asettamallaan ehdoilla lupa tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa *taikka niiden nojalla annetulla päätöksellä*:

- 1) kielletyn pyydyksen tai kalastustavan käyttämiseen;
- 2) rauhoitetun kalan tai ravun pyydystämiseen sen rauhoitusaikana; taikka
- 3) säädettyä tai määrättyä mittaa pienemmän kalan tai ravun pyydystämiseen.

Milloin tietyllä vesialueella vallitsevat erityiset olosuhteet tai tärkeät kalakannan hoitoon liittyvät näkökohdat sitä edellyttävät, *kalastusalue* voi määräjäksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen sanotulla alueella.

Lain perusteluissa (HE 179/1993 vp) todetaan seuraavasti: ”37 §. Pykälän 1 momentissa säädetään tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten myönnettävistä luvista, jotka koskevat kielletyn pyydyksen tai kalastustavan käyttämistä, rauhoitetun kalan tai ravun pyyntiä rauhoitusaikana sekä alamittaisen kalan tai ravun pyyntiä. Luvat koskevat rajoitettuja alueita ja ne annetaan yksittäisten hakemusten perusteella. Luvat myöntää maa- ja metsätalousministeriö. Yksittäistapauksia koskevat hakemusasiat on tarkoituksenmukaisinta hoitaa piirihallinnossa, minkä vuoksi asiat ehdotetaan siirrettäviksi *maaseutuelinkeinopiireille*.